

Posudek školitele

**Únos letadla z Ruzyně v marci 1989:  
motivácie, priebeh a následky úspešného pokusu o emigráciu z Československa.**

**Klaudia STYKOVÁ**

Bakalářská práce ÚHSD FF UK, Praha 2014, 84 s.

Únos letadla společnosti Malév, k němuž došlo na pražském letišti Ruzyně v březnu 1989, dosud stál trochu ve stínu pozornosti odborné historiografie. Jednak bylo dosud k dispozici omezené množství pramenů, na jejichž základě by bylo možné sledovat motivace, průběh i vyústění celého případu, jednak se téma zdálo být vhodnější pro investigativní žurnalistiku než pro historickou reflexi. Tím více jsem si na počátku celého projektu uvědomoval, že před Klaudíí Stykovou stojí náročnější problém, než se na první pohled jeví – že smyslem práce nebude pouze rekonstruovat průběh a už vůbec ne spekulovat o hrdinství nebo kriminálním rozměru účastníků, nýbrž porozumět jejich motivacím, způsobům jednání během únosu i důsledkům, které tento čin ve své době měl.

Velmi jsem pak ocenil, že se kolegyně Styková nejen nebránila kritickým otázkám, které jsem ji kladl (a nesnažila se převádět projekt na bulvární úroveň ani předstírat morální autoritu konstruováním domnělého hrdinství nebo kriminality únosců či režimu), a přistoupila k věci analyticky, konkrétně se zájmem o motivace únosců, „logiku“ jejich jednání během únosu nebo jejich představitost. Tohoto úkolu se podle mého názoru zhostila na velmi slušné úrovni. K přednostem předložené práce patří – na první pohled viditelné – poměrně široké spektrum pramenů, propojující dostupné materiály z ABS s vyšetřovacím spisem ze SRN a dalšími materiály z osobního archivu jednoho z únosců (resp. jeho příbuzných) a dobovým tiskem. Autorce se na tomto základě podařilo velmi pečlivě rekonstruovat nejen průběh celé akce, ale i výše zmíněné otázky ohledně mentálních horizontů šestnáctiletých únosců. Jako asi nejcennější zjištění celé práce považuji doložení toho, že jejich motivace nebyly podmíněny primárně politicky (že kritika socialismu či normalizačního režimu byla u únosců poměrně konfúzní a naivní – a, uvažujeme-li v ryze politických kategoriích, vlastně velmi slabá), nýbrž v ní převažovaly motivy z každodenního života jako (přílišná) autorita učitelů, (nedostatečné) možnosti seberealizace učňů ve škole i osobním životě, (fantastické) představy o hrdinech z akčních filmů atd. Práce nabízí průhled k těm formám (před-politické) kritiky, které vedly

dva šestnáctileté učně ze středního Slovenska k poměrně radikálnímu rozhodnutí unést letadlo a dostat se tímto způsobem na vytoužený Západ.

Tomu odpovídá, že část o motivacích únosců a líčení jejich rozhodnutí během únosů považují za nejčtivější a nejdůležitější část předložené práce. Pokud bych ze své perspektivy měl vyznačit místa, na nichž (by) autorka mohla jít dále, pak by tím mohlo být detailnější členění toho, jak vypadala představitivost únosců – co jim na stávajícím životě chybělo (tedy jak vedli kritiku stávajícího uspořádání), co od svého činu očekávali (tedy jaké měli vize) a co byli ochotni riskovat, aby dosáhli svého. Za druhé (by) se pak otevírala možnost posoudit, jaké důsledky mělo jednání pro režim – kde byl úspěšný ve svých snahách (alespoň symbolicky) kriminalizovat únosce a kde naopak státní autorita ve výkladu celé události selhávala.

Navzdory těmto dvěma motivům (které se do práce mohly vejít, avšak nemusely, neboť, jak jsem zmínil, předložený text i tak vychází z poměrně dlouhodobého bádání) bych si dovolil komisi navrhnout hodnocení práce jako ještě výborné. Práci tedy navrhuji k úspěšné obhajobě a navrhuji hodnocení známkou *výborně*.

V Praze, dne 1. února 2015

Doc. PhDr. Michal P u l l m a n n , Ph.D.